

informasjon til deg som møter... hørende barn med døve foreldre ...i barnehagen

Det er vanskelig å anslå antall døve i Norge, men det er vanlig å regne at 0,1 % av en befolkning er døve. Tegnspråklige døve ser ofte på seg selv som en språklig og kulturell minoritet. De fleste har en liten grad av hørselsrest, men det varierer i hvor stor grad de kan nyttiggjøre seg den. Noen hører nok til å snakke i telefonen, andre hører bare lyder som de i mer eller mindre grad kan skille fra hverandre.

De fleste døve får hørende barn, men hørsel er ingen forutsetning for å kunne ta godt vare på et barn. Omsorg og språklig samhandling er viktig i en familie, noe som krever at familien har et felles språk. For døve foreldre vil det derfor være naturlig og nødvendig å bruke tegnspråk med barna (Grønlie, 2005).

TEGNSPRÅK

Tegnspråk er ikke internasjonalt. Norsk tegnspråk er et selvstendig språk med egen grammatikk, setningsoppbygging og tegnforråd.

Det finnes blandingsformer hvor man blander tegn- og talespråk, men dette er kommunikasjonsmetoder og ikke språk. Selv om tegnspråk og talespråk uttrykkes gjennom forskjellige kanaler, er språkenes grammatikk så forskjellig at de ikke kan ivaretas samtidig (Malmquist og Mosand 1996:31). I språkrådet er det en egen rådgiver som jobber med tegnspråk. De antar at det er mellom 15 000 og 20 000 personer som bruker norsk tegnspråk, dermed er det et relativt stort minoritetsspråk i Norge.

SPRÅKUTVIKLING

Nettverket rundt en tegnspråklig familie hvor foreldrene er døve og barna hørende, kan være bekymret for at barnet får for lite talespråklig stimulering. I dagens samfunn er dette som oftest en ubegrunnet bekymring, så fremt ikke familien lever meget isolert og barna ikke går i barnehage. Vi er alle omgitt av mye lyd og tale i hverdagen – bare tenk på hvor mye snakk du hører i løpet av en dag både fra mennesker rundt deg, på tv og radio.

Det at barnet lærer både tegnspråk og norsk bør sees på som et gode. Forskning viser at flerspråklighet er positivt for kognitiv utvikling, blant annet når det gjelder begrepsutvikling og kreativitet (Saville-Troike 2009:92). Barn som utvikler flere språk samtidig kan i perioder blande språkene, og det kan variere

HAR DU FLERE SPØRSMÅL?

På www.coda-norge.no finner du blant annet svar på spørsmål om det å vokse opp med døve foreldre og kontaktinformasjon til instanser du kan kontakte for mer utfyllende informasjon eller veiledning. Og er du interessert i å lære mer om tegnspråk, flerspråklighet og døve som en språklig og kulturell minoritet finner du også aktuelle litteraturhenvisninger på disse nettsidene

hos døve foreldre som hos hørende. Foreldre kan heller ikke alltid forklare hva lyder betyr. Her kan barnehagen bidra både med korreksjon og forklaring. Foreldre, personalet i barnehagen og andre hørende i barnets nettverk må gjerne reflektere over de ulike omgangsformene sammen med barna. Dette vil være viktige bidrag slik at barna kan øve på å lytte uten å se, og bli bevisst på hvilke omgangsformer og lyder som er kulturelt akseptert i de to kulturene de lever i.

KONTAKT MELLOM FORELDRENE OG PERSONALET

Døve foreldre, som andre foreldre, ønsker direkte kontakt med personalet. Når man skal snakke med døve er det viktig å ha blikkontakt og snakke med tydelige munnbevegelser, uten å overdrive. Du trenger ikke å snakke høyere enn vanlig og husk at det er mange måter å kommunisere på. I tillegg til tale kan du bruke kroppsspråk, mimikk, blyant og papir, mobiltelefon osv. Det kan være lett å vende seg til barnet for hjelp når kommunikasjonsen mellom foreldre og personale går i stå. Dette bør unngås da det er ureddig at barnet får en funksjon som tolk. Men hvis barnet selv tar initiativ til å hjelpe til med et tegn eller to kan det være bedre å få lov til å hjelpe, enn å se på situasjonen og føle ubehag.

I møtesammenheng, ved foreldresamtaler og arrangementer, bør man bestille tolk. Munnavlesning er anstrengende og når vi vet at bare 30% av det vi sier er synlig på munnen, er sannsynligheten for å misforstå relativt høy. Barnehagen har ansvar for å bestille tolk ved behov, men det kan gjerne gjøres i samarbeid med foreldrene.

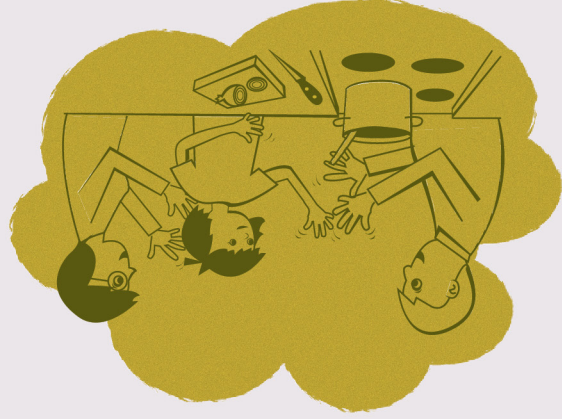
Folketrygden dekker utgifter til tolk for døve, døvblinde og døvblinde, og du kan bestille tolk ved nærmeste NAV hjelpemiddelseksentral, tolketjenesten.

TILBUD TIL FAMILIEN

Døve har ikke like lett tilgang til informasjonsutveksling som foregår mellom foreldre på uformelle arenaer. Dette gjør at de kan gå glipp en del informasjon knyttet til barneoppdragelse, famillieliv, pågående debatter og lignende. For å kompensere for noe av dette arrangerer All folkehøyskole- og kursssenter for døve foreldrekurs for døve foreldre med hørende eller døve barn. For mange er dette en viktig arena hvor man også får mulighet til å møte andre døve foreldre og diskutere det de er opptatt av. Når foreldrene er på kurs får barna et tilbud i barnehagen ved kurssentret. Her er de i et tegnspråkmiljø og de møter andre barn som også har døve foreldre.

hvilket av språkene som er det dominerende til enhver tid. Men det at barnet lærer det språklige uttrykket for et begrep på det ene språket før det andre er helt naturlig. Dersom barnet veksler mellom språkene kalles dette kode-veksling og det er ingen grunn til bekymring. Tvert i mot så vitner det om høy grad av språkbeherskelse når de er i stand til å utnytte hele sin språkkompetanse.

I barnehagen møter barnet nye mennesker og et nytt miljø. Mye av begrepsutviklingen skjer på norsk, så etter hvert blir norsk talespråk og tegnspråk knyttet til ulike begrepsverdener. Dette gjør at foreldre og personale daglig bør utveksle informasjon om hva som har skjedd hjemme og i barnehagen. En kontaktbok med tekst, bilder, tegninger og annet visuell materiale kan være et nyttig hjelpemiddel for å informere om hvilke begreper, tegn og ord barnet bruker. Bildene gjør at barnet kan peke på ordene/tegnene ikke strekker til. Man kan også bruke verktøyet "Mine tegn", som gjør det mulig å lage en egen tegnbok tilknyttet barnet. Her kan barn, foreldre og barnehagepersonale spille inn tegn som barnet bruker på webkamera, koble dem mot norske ord, og slik kan man utveksle informasjon på en enkel måte. Se www.minitegn.no.

Et slikt samarbeid gir barnehagepersonale og foreldre mulighet til å hjelpe barnet i den tospråklige utviklingen ved at de lærer både ord og tegn knyttet til begreper. Etterhvert som den talespråklige utviklingen skyter fart, er nok den tegnspråklige utviklingen mest sårbart. Foreldrene kan være de eneste tegnspråklige modellene og har dermed en stor jobb med å stimulere barnets tegnspråkutvikling. I barnehagen er det mange, både voksne og barn, som fungerer som språkmodeller i norsk.

OMGANGSFORMER

Hørende barn med døve foreldre vokser opp i et hjem med visuell kommunikasjon, noe som innebærer at de er vant til andre kontaktformer enn hørende. Blikkontakt er viktig og barn som er vant med visuell kommunikasjon fra de er små, vil ofte ha behov for blikkontakt når de snakker med andre. Hvis du opplever at barnet ignorerer/ikke oppfatter beskjeder, kan det skyldes manglende blikkontakt. Barnet er vant til å møte blikket til den som snakker når det skal ta i mot en beskjed. Det kan også hende at barnet ikke klarer å lytte til eventyr og tegne samtidlig, fordi det vil se på den som forteller. Hjemme fra er barna vant til at man tar kontakt ved å berøre hverandre lett på armen, trampe i gulvet, blinker med lys eller banke lett i bordet. Dette kan være uvannt, men nå vet du at det ikke er unormalt – det er bare litt annerledes. Dører som slares eller smating ved måltider vekker ikke samme reaksjon